

ki se izvršujejo še le po posebnih postavah, ki se zato imenujejo „izvršujoče postave“. Slovani smo l. 1867. se radovali tega zakona, ki ga je ukrenil večinoma liberalni nemški državni zbor, in v vsakem boji za narodna pravice v šolah in uradih smo ponosno citirali ta 19. člen, nasprotniki naši pa so se smejali, rekši: „od besede do dejanja je dolga pot“. In res je bilo tako. Zato je treba, da naši državni poslanci vzajemno z drugimi slovanskimi pa tudi pravičnimi nemškimi tovarši delajo na to, da minister Taaffe s tem opraviči zaupanje, ki ga stavimo v njega, da se Slovanom in po takem tudi nam Slovincem pred vsem po sankcioniranih, §. 19. izvršujočih, postavah zagotovi poročstvo, da smo ravnopravni z družimi avstrijskimi narodi. Ker pa s tem zahtevamo le to, kar ustava izreka, se pač tudi noben „ustavoverec“ ne bode mogel ustavljati tej zahtevi, nam pa se zaceli velika rana, za katero krvavimo uže toliko let. — Kako naj se po načelu §. 19. uredijo ljudske in srednje šole na Slovenskem, o tem je kranjski deželni zbor uže toliko načrtov sklenil, da si ne bo treba več glave ubijati zaradi izpeljave dotičnih postav, in isto tako ne o izpeljavi onega člena v uradih, bodi-si političkih, sodniških in družih, kjer uradniki imajo opraviti z ljudstvom slovenskim s pismi in besedo.

Ker v šolstvo spada tudi vseučilišče, za katero tudi so poslednji čas nekateri slovenski časniki svoj glas povzdignili in se je celó velika papirnata borba vnela med „Slovincem“ (pro) in „Slov. Narodom“ (contra), zato se tudi „Novice“ ogniti ne morejo temu vprašanju, vsaj so „Novice“ bile prve, v katerih se je leta 1848. povzdignil glas za vseučilišče v Ljubljani in to od móž, katerim se ne more očitati neprevdarnost mladostna. Naj jih po listu 22. „Novic“ imenujemo vse, ki so peticijo do tadanjih deželnih stanov in mestne gospóske podpisali za osnovo vseučilišča v Ljubljani. Profesorji so bili bogoslovskih šol, zdravniške šole in pa višje gimnazije, in njim na čelu c. k. vladni svetnik in tadanji c. k. protomedicus dr. Sporer, in sicer ti-le: Dr. Matija Jurij Sporer, Jurij Zupan, Jurij Pavšek, Urban Jerin, Franc Metelko, dr. Janez Pogačar, dr. Janez Polc, dr. Matija Leben, dr. Janez Semen, dr. Janez Čuber, dr. Leopold Natan, dr. Franc Šifter, dr. Janez Nep. Biacovski, dr. Bernard vitez Pahner, dr. Janez Bleiweis, dr. Krist. Avg. Voigt, Janez Keršnik, dr. Karl Humel, dr. Viljem Unger, dr. Anton Šubert, dr. Anton Jarc, dr. Janez Nep. Kleman, Anton Pertovt.

Čeravno ti gospodje, navdani tiste vneme, ki je l. 1848. prešinila vsacega, kdor ni bil na pol mrtev za blagor domovine, so v iskrenem pismu izrazili korist in potrebo vseučilišča v Ljubljani, vendar niso prezrli težav in stroškov, s katerimi bi se mogla taka velika naprava ustanoviti. Ker veljá še dandanes isto, kar se uže takrat ni malomarno na stran pustilo, zato rečemo tudi danes mi: vseučilišče za Slovence v Ljubljani iz l. 1848. je lepa ideja in za zdaj ostane lepa ideja; Bog daj, da jo vresničijo potomci po preteku novih 31 let! (Kon. prih.)

Opomba k „jezikoslovnim opazkam“.

Častite čitatelje prosimo popraviti sledeče tiskovne pogrške in dostaviti, kar dostavljam tu. Na str. 235. lev. vrste 21. namesto „(ѣ ali ѣ)“, čitaj (ѣ ali ѣ), — des. vr. 15. namesto blass čit. bloss, — str. 236. vr. 30. in 50. namesto r, d, čit.: r, d, t, — vr. 46. namesto w čit. ю, — str. 247. des. vr. 7. spodej namesto pesenj čit. pesnj, — str. 253. lev. vr. 19. namesto modrijani čit. modrijana, — vr. 37. na-

mesto im auslande čit. im auslaute, — str. 261. des. vr. 21. namesto Kalhaut čit. Kalhant, — str. 271. 36. za besedo „izgovarjanje“ pristavi: „a predlog v da bi imel za oboje izgovarjanje eno in isto obliko“, — str. 277. v opombi 9. vr. spodej namesto: „M. ugovarja“ čit. „M. vgovarja“, — str. 287. lev. vr. 5. namesto (? Vremja?) čitaj (? Vremê?), — vr. 43. namesto χίνοζ čit. χίνοζ, — des. vr. 41. namesto: „kakor mi po svojem“ čit. „oni pišejo po svojem prepričanji, kakor tudi mi po svojem“, — na str. 261. des. v vr. 8—13. sem razložil pomen predlogov v in u; opaziti moram, da tak pomen imata ta dva predloga v staroslovenščini in ruščini vselej kot predloga; pribaviti moram še to-le: predlog u kot prefiks zloženih besedi obdržuje svoj predlogov pomen na vprašanje „kam?“ in „kje?“, a predlog u kot prefiks zloženih besedi ima večkrat drug pomen, ne pa vselej tak, kakoršen kot predlog; v zloženih predlogih ima u mnogokrat tak pomen, kakoršen grški α privativum, lat. in, slov. ne, nemšk. un; a v zloženih glagolih ima u večkrat tak pomen, kakoršen lat. ab, nemšk. ent, slov. od. Na pr. „vgonjatj skot v hlev“ = „vganjati blago v hlev“, „ugonjatj skot“ = „odganjati blago“, — „vjehatj v gorod“ = „pripeljati se v mesto“, „ujehatj iz goroda“ = „odpeljati se iz mesta“. — η.

Popotne črtice.

Spisuje političen sitnež.

(Dalje.)

Na Mirni bi se bil rad še mudil v kratkočasni družbi starih in novih prijateljev, al politični opravi mi tega niso dopuščali. Vljudni in vrlo domorodni gospod župnik dá toraj napreči, sede k meni in peljeva se proti gradu gospoda grofa Borbota v Rakovniku. Tu nama sreča ni mila, gospoda grofa ni bilo domá, od njegovega oskrbnika gosp. Blagne-ta pa zveva žalostno novico, da je v drugi svoji grajščini Radeljci pri smrtni postelji najstarejšega sina, vriega mladenča, ki je potem res kmalu umrl. Ne le da častita rodovina tarna na grobu njegovem, tudi domovina naša mora žalovati po njem, ki bi jej bil, kakor preblagi oče njegov, z dušo in telesom udan. Pri takih okolščinah se le malo mudiva v samotni grajščini pri gosp. oskrbniku, potem pa jo vsi skup odrinemo proti Zajcu.

Kdo je ta Zajec? Odličen narodojak, šentrupertske fare velecenjeni župan, čegar beseda veliko veljá. Hiša njegova je ob cesti od Št. Ruperta proti Mokronogu, lepo, čedno poslopje. Tam se vstavimo in gremo v sobo za goste ter prašamo po gospodarji. Njegova vljudna in postojna gospá nam odgovorí, da je v Mokronogu zavoljo neke pravde, katero je znani nemčurški zdravnik mokronoški, Saurau (recte Zavri) natvezel župniku šentrupertskemu. To ni bila nič vesela novica zá-me, rad bi bil spoznal tega možaka, a mudilo se mi je naprej in ker ga ni bilo do večera pričakovati domú, sem najel si voz, da me potegne naprej, dosedanja spremljevalca moja pa mi obljubita, da bota uže vse opravila namestu mene. Poslovimo se toraj, mene potegne drug konjič naprej proti Šentjanžu.

Cesta je tu še dokaj zložna; ko pa se zavije kratko pred Mokronogom na levo, je polna klancev.

Predno se cesta zavije naravnost proti Šentjanžu, je velik prostor, na katerem s klanca zagledaš mestu podoben kraj, kajti toliko je videti tu velikanskih poslopij, visokih dimnikov in lepib hiš. Al nad vsem tem leži tihota, okna so pobita, nobenega ropota, z dimnikov se uže dolgo ni kadilo, nikjer ni videti ljudi, nikjer fabriškega življenja, šine na železni cesti so vse uže za-